

Wydział Filologii
Polskiej i Klasycznej
UAM w Poznaniu

Wydział Filologii Polskiej i Klasycznej

Wykłady kursowe, wykłady fakultatywne i konwersatoria fakultatywne

semestr zimowy 2025

Poznań 2025

Instytut Filologii Polskiej

Wykłady kursowe

prof. UAM dr hab. WOJCIECH SAJKOWSKI
WYKŁADY Z HISTORII POLSKI (966-1795)
wykład kursowy, 30 godzin, I-III rok I stopnia

Każdy z wykładów poświęcony będzie prezentacji aktualnej dyskusji o wybranych (przełomowych) zagadnieniach z historii Polski i Rzeczypospolitej od utworzenia państwa we wczesnym średniowieczu do trzeciego rozbioru i upadku Rzeczypospolitej szlacheckiej w 1795 r. Głównym celem tych wykładów nie będzie poszukiwanie „białych plam”, ale przedstawienie innej niż podręcznikowa interpretacji wydarzeń, zjawisk czy procesów historycznych. Każdy z wykładów będzie się opierał na innych rodzajach źródeł historycznych (roczniki, kroniki, pamiętniki, obrazy, mapy) i po części ukazywać ich ewolucję na przestrzeni wieków. Wybór omawianych tematów związany jest także z prezentacją różnych metod badawczych (np. statystyczna, retrogresywna, progresywna) czy szkół historiograficznych (np. szkoła Annales, szkoła pozytywistyczna).

prof. UAM dr hab. SYLWIA PANEK
HISTORIA FILOZOFII
wykład kursowy, 30 godzin, I-III rok I stopnia

Celem wykładu jest wprowadzenie studentów w podstawowe zagadnienia filozofii zgodnie z jej historycznym ukształtowaniem. W trakcie zajęć omówiona będzie filozofia zachodnia w zarysie historycznym, od starożytności po współczesność. Szczególna uwaga zostanie poświęcona tym koncepcjom i kierunkom filozoficznym, których znajomość jest warunkiem rozumienia zagadnień historyczno- i teoretycznoliterackich.

prof. dr hab. MICHAŁ JANUSZKIEWICZ
TEORIA LITERATURY
wykład kursowy, 30 godzin, II rok I stopnia

Wykład koncentrować się będzie na teorii i ontologii dzieła literackiego. Zostanie ono zaprezentowana w różnych ujęciach metodologicznych (od pozytywizmu do teorii kulturowej) oraz rozmaitych aspektach funkcjonowania (komunikacyjnym, intertekstualnym, poznawczym, estetycznym etc). Treść wykładu poszerza i systematyzuje wiedzę nabywaną na teorii literatury, stanowi także istotne wprowadzenie metodologiczne dla osób przygotowujących pracę licencjacką z literaturoznawstwa.

prof. UAM dr hab. BEATA PRZYMUSZAŁA
WSTĘP DO LITERATUROZNAWSTWA
wykład kursowy, 30 godzin, I rok I stopnia

Wykład jest wprowadzeniem do podstawowych dyscyplin wiedzy o literaturze: historii literatury, teorii literatury i metodologii badań literackich. Prezentuje podstawowe pojęcia i narzędzia dyscypliny, uczy rozmaitych metod pracy z tekstem literackim. Treść wykładu stanowi niezbędne uzupełnienie wiedzy z poetyki i teorii literatury.

prof. UAM dr hab. AGNIESZKA KWIATKOWSKA
prof. UAM dr hab. SYLWIA PANEK
LITERATURA I ŻYCIE LITERACKIE PO 1918 ROKU
wykład kursowy, 30 godzin, III rok I stopnia

Wykład *Literatura i życie literackie po 1918 roku* ma charakter przekrojowy i porządkujący, pomaga w przygotowaniu się do egzaminu z historii literatury, przybliża najważniejsze zagadnienia, postaci i utwory dwudziestolecia międzywojennego (w pierwszym semestrze) oraz czasów wojennych i współczesnych (w drugim semestrze). Problemy z zakresu historii literatury ukazane są na tle życia kulturalnego, realiów epoki i biografii twórców. Wykłady, które proponujemy są też projektami autorskimi, świadectwem naszych pasji, zatrudnień badawczych i metodologicznych wyborów – spotkania przygotowane przez Agnieszkę Kwiatkowską mają charakter feministyczny oraz zawierają elementy dotyczące literatury dla dzieci i młodzieży (prezentacji najważniejszych przedstawicieli poszczególnych nurtów i ugrupowań towarzyszyć będą pytania o miejsce poetek i pisarek w procesie historycznoliterackim, znaczną część uwagi poświęcimy niszowym i pomijanym zjawiskom oraz zapomnianym a ważnym tekstom pisanym przez kobiety), wykłady Sylwii Panek są podszyte kontekstem filozoficznym (dokonania krytyki literackiej oraz największych nowatorów dwudziestolecia przedstawione zostaną w dwóch perspektywach – literaturoznawczej i filozoficznej). Mamy nadzieję, że tak pomyślana całość nie tylko uporządkuje wiedzę z zakresu historii literatury, ale stanie się też inspiracją w poszukiwaniu własnych tematów badawczych.

prof. UAM dr hab. ROMANA ŁAPA
NAUKA O WSPÓŁCZESNYM JĘZYKU POLSKIM: SKŁADNIA
wykład kursowy, 30 godzin, II rok I stopnia

Językoznawczy wykład poświęcony problematyce składniowej nawiązuje do treści realizowanych na II roku podczas kursowego konwersatorium *Nauka o współczesnym języku polskim*. Jego novum polega na tym, że pozwala pokazać wszystkim zainteresowanym inne – niekoniecznie tradycyjne – spojrzenie na składnię. Przyświecającym mu zasadniczym celem jest nie tylko utrwalenie wiedzy o podsystemie składniowym polszczyzny, lecz przede wszystkim jej poszerzenie o istotne, cieszące się w dobie współczesnej szczególną popularnością zagadnienia, które dają się precyzyjnie opisać dzięki wykorzystaniu nowszych, niekoniecznie stricte syntaktycznych koncepcji metodologicznych.

W ofertę tematyczną oprócz podstawowych treści związanych np. z definiowaniem wypowiedzenia, klasyfikacją konstrukcji składniowych czy różnymi metodami ich analizy wpisują się kwestie czysto autorskie, będące jeśli nie źródłem, to obiektem albo efektem prowadzonych przeze mnie badań naukowych. Należą do nich m.in. otwierające dyskusję nad modalnością pytania o status mówiącego w zdaniu i tekście, propozycja opisu znaczeń niesionych przez czasowniki modalne, charakterystyka syntaktycznych sposobów informowania o zdarzeniach, a także uwagi o istocie konstrukcji analitycznych oraz zakresie ich przydatności w komunikacji oficjalnej.

prof. dr hab. JERZY FIEĆKO
HISTORIA LITERATURY ROMANTYZMU
wykład kursowy, 30 godzin, II rok I stopnia

Wykład ma charakter kursowy, poświęcony będzie ważnym zjawiskom historycznoliterackim, genologicznym i ideowym, w tym sporom światopoglądowym i estetycznym romantyków polskich w okresie od początku lat 20. do powstania styczniowego. Omawiane będą takie kwestie, jak proces narodzin i rozwoju polskiego romantyzmu (na tle europejskim), poetyka najważniejszych gatunków romantycznych, a także koncepcje i sposoby rozumienia idei narodu, stosunek do problemu relacji polsko-żydowskich czy polsko-rosyjskich, ale analizowane też będą, ujawniane w rozmaitych, zazwyczaj istotnych dla epoki dziełach, dylematy metafizyczne i egzystencjalne, w tym także kwestie poszukiwań i buntów religijnych tak postaci literackich, jak i ich twórców. Ważne miejsce zajmą rozważania na temat ówczesnych historiozoficznych koncepcji rozumienia porządku dziejów. Wykład łączyć będzie perspektywy właściwe dla historii literatury, historii idei oraz poetyki historycznej.

Omawiane będą w pierwszym rzędzie najważniejsze utwory dla tej epoki, takie jak m.in. *Ballady i romanse, Konrad Wallenrod, Dziady* i *Pan Tadeusz* Mickiewicza (a także wielokrotnie przywoływane będą prelekcje paryskie oraz inne publiczne wystąpienia poety), *Kordian, Balladyna, Beniowski, Król-Duch* Słowackiego, czy *Nie-Boska komedia, Irydion, Przedświt* Krasińskiego (tu z licznymi odniesieniami do epistolarnej spuścizny tego pisarza) oraz *Quidam* i inne utwory Norwida, *Maria* Antoniego Malczewskiego czy komedie Fredry. Dzieła te oglądane będą m.in. przez pryzmat wielkich kategorii estetycznych, takich jak tragizm, komizm, ironia, groteska.

Osobna, końcowa, część wykładów dotyczyć będzie estetyki realizmu i kwestii narodzin w tej epoce nowoczesnej powieści, z licznymi odniesieniami do utworów Kraszewskiego, Korzeniowskiego i innych powieściopisarzy.

prof. dr hab. GRZEGORZ RAUBO
DZIEJE LITERATURY STAROPOLSKIEJ I OŚWIECENIA
wykład kursowy, 30 godzin, I rok I stopnia

Wykład skoncentrowany będzie na wybranych zagadnieniach literatury średniowiecza, renesansu, baroku i oświecenia. W ramach wykładu omówione zostaną następujące zagadnienia: 1) Idea wielkiego łańcucha bytu w epoce średniowiecza; 2) Średniowieczny „duch porządku”: encyklopedie i summy; 3) Historiografia średniowieczna; 4) Doświadczenie świętości w świetle hagiografii i literatury apokryficznej; 5) Średniowieczna ars moriendi; 6) Humanizm renesansowy; 7) Godność człowieka i refleksja o „ślachetności a zacności płci niewieściej” w renesansowym piśmiennictwie europejskim i polskim; 8) Speculum vitae: literatura parenetyczna w dobie odrodzenia; 9) Literatura wobec reformacji; 10) Utopia w literaturze dawnej Europy i Rzeczypospolitej; 11) Barokowa poezja metafizyczna; 12) Ut pictura poesis. Związki literatury i sztuk plastycznych w okresie baroku (emblematyka, ikonologia, poezja wizualna); 13) Konceptyzm barokowy: teoria i praktyka twórcza; 14) „Wszelka rzecz bywszy ginie”. Idea vanitas w literaturze i kulturze baroku; 15) „Umieć błyszczeć”. Ostentacja w literaturze i obyczajowości baroku; 16) Mirabilia baroku: monstra i komety; 17) Literatura popularna między „rzeczami ostatecznymi” a sowizdrzałskim światem na opak; 18) Religijne aspekty literatury polskiego baroku; 19) Encyklopedyzm barokowy między wymogami praktycyzmu a „kulturą ciekawości”; 20) Sarmacka formacja kulturowa w okresie staropolskim oraz w polskim „wieku światła”; 21) Klasycyzm – sentymentalizm – rokoko; 22) Religijność literatury drugiej połowy XVIII wieku w kontekstach tradycji i „oświecenia chrześcijańskiego”; 23) Kalendarze w kulturze literackiej polskiego oświecenia. Omówienie wszystkich epok zostanie poprzedzone odrębnymi wykładami, poświęconymi historii literaturoznawczej refleksji o każdej z nich. Przedstawieniu twórczości średniowiecza, renesansu, baroku i oświecenia towarzyszyć będzie prezentacja bogatego materiału wizualnego z zakresu dawnej książki, rękopisów iluminowanych, emblematyki, jak też kontekstów z obszarów historii nauki, historii sztuki (w szczególności malarstwa) oraz dziejów muzyki.

prof. UAM dr hab. MAREK WEDEMANN

WPROWADZENIE DO HISTORII LITERATURY POLSKIEJ OKRESU POZYTYWIZMU

wykład kursowy, 30 godzin, II rok I stopnia

Wykład kursowy, poświęcony wprowadzeniu do kulturowej historii literatury polskiej okresu pozytywizmu. Na jego treść składa się charakterystyka kontekstów życia literackiego w Polsce po roku 1864, w tym rekonstrukcja najważniejszych tendencji filozoficzno-naukowych, ideowo-światopoglądowych, społeczno-politycznych i estetyczno-literackich. Literaturę okresu pozytywizmu przedstawia się tutaj w sieci kulturowych powiązań z nadrzędnymi kategoriami: antropoceniem, nowoczesnością i dziewiętnastowiecznością.

prof. UAM dr hab. BŁAŻEJ OSOWSKI

SŁOWOTWÓRSTWO WSPÓŁCZESNEGO JĘZYKA POLSKIEGO

wykład kursowy, 30 godzin, I-III rok I stopnia

Celem zajęć jest przedstawienie najważniejszych, wybranych zagadnień słowotwórstwa polskiego.

Skupimy się na aspekcie współczesnym (podstawowe pojęcia, typy i kategorie słowotwórcze, słowotwórstwo rzeczownika, przymiotnika i czasownika, perspektywa kognitywistyczna, procesy typowe dla polszczyzny mówionej, w tym odmiany młodzieżowej), ale w programie zajęć jest też miejsce na tematykę historyczną. Poza zagadnieniami teoretycznymi ważnym elementem wykładów jest zaprezentowanie przykładów analizy słowotwórczej tak, by uczestnicy mieli okazję opanować tę umiejętność.

prof. UAM dr hab. AGNIESZKA SŁOBODA

HISTORIA JĘZYKA POLSKIEGO

wykład kursowy, 30 godzin, II rok I stopnia

Wykład jest istotnym uzupełnieniem treści omawianych na obowiązkowych zajęciach z *Wiedzy o historycznym rozwoju polszczyzny* dla studentów II roku studiów licencjackich. Treści wykładu obejmują wiadomości z zakresu językoznawstwa diachronicznego, historii języka polskiego w kontekście kulturowym i społecznym. Treści wykładu prezentują poszerzoną wiedzę na temat podstaw metodologicznych językoznawstwa diachronicznego, początków rozwoju języka polskiego jako języka słowiańskiego, wpływu czynników cywilizacyjnych, historycznych i kulturowych na kształtowanie się różnych odmian polszczyzny od średniowiecza do współczesności.

prof. UAM dr hab. JOLANTA MIGDAŁ

GRAMATYKA HISTORYCZNA JĘZYKA POLSKIEGO

wykład kursowy, 30 godzin, III rok I stopnia

Wykład stanowi dopełnienie zajęć z *Wiedzy o historycznym rozwoju polszczyzny* (III semestr). Przedstawiona zostanie charakterystyka zmian w systemie gramatycznym polszczyzny w ujęciu chronologicznym od stanu przejętego z języka prasłowiańskiego do współczesności. Problematyka dotyczy rozwoju języka polskiego na płaszczyźnie fonetycznej, morfologicznej i składniowej.

prof. UAM dr hab. BEATA PRZYMUSZAŁA
WSTĘP DO LITERATUROZNAWSTWA
wykład kursowy, 30 godzin, I rok I stopnia

Wykład jest wprowadzeniem do podstawowych dyscyplin wiedzy o literaturze: historii literatury, teorii literatury i metodologii badań literackich. Prezentuje podstawowe pojęcia i narzędzia dyscypliny, uczy rozmaitych metod pracy z tekstem literackim. Treść wykładu stanowi niezbędne uzupełnienie wiedzy z poetyki i teorii literatury.

prof. dr hab. KRYSTYNA BARTOL
LITERATURA I KULTURA STAROŻYTNEJ GRECJI
wykład kursowy, 30 godzin, I rok I stopnia

Celem wykładów jest przybliżenie literackich osiągnięć starożytnej Grecji, poczynając od eposów archaicznych przez literaturę epoki klasycznej aż po utwory autorów epoki Cesarstwa. Wykłady otwiera zarys dziejów antycznej Hellady, który pozwoli usytuować wydarzenie kulturowe na tle historycznym. W programie spotkań nie może zabraknąć rozważań na temat eposów Homera i Hezjoda, namysłu nad teatrem i dramatem, uwag o roli sportu oraz opisu różnych form życia społecznego od zwyczajów sympotycznych, przez obyczaje weselne i pogrzebowe, aż po rutynę dnia codziennego. Refleksje nad modlitwą i hymnem w greckiej teorii i praktyce literackiej pozwolą pokazać religijność starożytnych Greków, a namysł nad językiem uświadomi rolę i znaczenie greki w basenie Morza Śródziemnego. Wykłady odnotowują także recepcję omawianych zjawisk w literaturze i kulturze nowożytnej, szczególnie polskiej.

Instytut Filologii Polskiej

Wykłady fakultatywne

dr hab. MONIKA BŁASZCZAK-STACHOWIAK
TEORIA KULTURY
wykład fakultatywny, 30 godzin

Zajęcia mają charakter wykładowy i zaznajamiają z wybranymi pojęciami współczesnej teorii kultury wypracowanymi na gruncie różnych teorii nauk humanistycznych oraz doskonałą umiejętności zastosowania tych pojęć i ich krytycznej analizy w interpretacji zjawisk kultury.

Student pozyskuje wiedzę i doskonali umiejętności z następującego zakresu problemów i zagadnień: status teorii w nauce o kulturze; teorie kultury a inne dziedziny wiedzy (psychologia, socjologia, etnologia etc.); teorie kultury wobec teorii literatury, teorii sztuki, teatrologii, filmoznawstwa etc.; teorie kultury a orientacje metodologiczne (strukturalizm, semiotyka, hermeneutyka, dekonstrukcja, pragmatyzm); rozumienie innych kultur; relacje między kulturą i władzą; kultura a struktura społeczna; kultura a układ wzorców znaczeniowych; kultura oralna, pisma, wizualna.

Wykład oprócz przedstawienia wybranych zagadnień będzie odwoływał się nie tylko do tekstów naukowych i tekstów kultury, ale także do licznych materiałów multimedialnych oraz zawierał elementy dyskusji

dr hab. JUSTYNA KOBUS
GWARY POLSKIE
wykład fakultatywny, 30 godzin

Wykład dotyczy specyfiki funkcjonowania gwar polskich we współczesnym świecie. Omówiony zostanie podział dialektalny Polski, najważniejsze metodologie i ich twórcy, sposoby funkcjonowania gwar w szeroko rozumianym współczesnym życiu kulturowym. Przedstawiona zostanie najważniejsza literatura dialektologiczna oraz możliwości prawne ochrony gwar rozumianych jako niematerialne dziedzictwo narodowe. Z uwagi na interdyscyplinarny charakter dialektologii ukazane zostaną jej powiązania z innymi dziedzinami wiedzy.

prof. UAM dr hab. MAGDALENA PIOTROWSKA
WIDOWISKA
wykład fakultatywny, 30 godzin

Wykład przeznaczony jest dla osób zainteresowanych problematyką widowisk; nie tylko przybliży rozumienie pojęcia, ale i pozwoli zastanowić się nad relacją widowisko – teatr – performans. Omówione zostaną zwłaszcza te modele widowisk, które stanowiły metakomentarz społeczny i wzmacniały wspólnoty. Takie ujęcie pozwoli prześledzić stałość, wariantywność lub zapośredniczenia form, a także dostrzec ich miejsce w obiegu literackim. Stąd też mowa będzie m.in. o widowiskach kulturowych/ *cultural performances*, rytuałach, obrzędach, ceremoniach, świętach, karnawałach, pogrzebach. W ramach zajęć Studenci posługują się kategoriami opisowymi i interpretacyjnymi stosowanymi przez antropologię widowisk i performatykę (m.in. *communitas*, liminalność, dramat społeczny)

prof. dr hab. ALEKSANDER WOJCIECH MIKOŁAJCZAK
ŚWIAT ANTYCZNY I MY. ALEKSANDRYJSKIE DZIEDZICTWO
wykład fakultatywny, 30 godzin

Wykłady dotyczyć będą wkładu starożytnej Aleksandrii w rozwój grecko-rzymskiej cywilizacji w okresie od IV wieku p.n.e. do VII wieku n.e., czyli od założenia miasta przez Aleksandra Wielkiego do jego podboju przez Arabów. Zaprezentowane zostanie nowe spojrzenie na pozaeuropejskie (w tym wypadku egipskie) źródła zachodniej cywilizacji. Ostatnie badania ujawniają bowiem, że dziedzictwo epoki faraonów wywarło ogromny wpływ na aleksandryjską kulturę okresu ptolemejskiego i rzymskiego. Dwie najważniejsze instytucje życia intelektualnego działające w Aleksandrii – Museion i Wielka Biblioteka – prowadziły badania w zakresie filologii oraz nauk matematyczno-przyrodniczych, których osiągnięcia przewyższone zostały dopiero w XVII stuleciu. W erze nowożytnej w Aleksandrii uformowała się też doktryna chrześcijańska, która do dzisiaj stanowi jeden z fundamentów cywilizacyjnej tożsamości Zachodu.

prof. dr hab. KATARZYNA KUCZYŃSKA-KOSCHANY
STYL TO (TEN) CZŁOWIEK. KSAWERY PRUSZYŃSKI: REPORTER, ŻOŁNIERZ, DYPLOMATA
wykład fakultatywny, 30 godzin

Urodził się i zmarł w miejscach powszechnie nieznanych, urodził się „na czarnej drodze”, zmarł na autostradzie – jak gdyby symbolicznie, kiedy spojrzeć poza wschód, a potem poza zachód dzisiejszej Polski. Urodził się cudem i w ostatniej chwili jako potomek rodu, w którym nadzieja na jego przedłużenie już gasła, zmarł w wypadku samochodowym (niektórzy twierdzą, że zamachu) – nagle, jako młody duchem i pełen życia mężczyzna. Jechał na swój ślub z Julią Hartwig. **Urodził się w miejscu ukraińskim, na Wołyniu**, gdzie trwał jeszcze na dobre wiek dziewiętnasty, a może w porywach nawet – osiemnasty (mimo że literalnie: dobiegał końca rok 1907). Zmarł w zderzeniu z nowoczesnością (ciężarówką) albo służbami specjalnymi NRD, w miejscu bezimiennym.

Rainer Maria Rilke, jego poniekąd rówieśnik (obydwaj urodzili się 4 grudnia, tyle że Ksawery – o pokolenie później), powiedziałby, że to śmierć bardzo nowoczesna (czyli: bezdomna), pomiędzy wielkimi miastami, które nie są prawdziwe („Die grossen Städte sind nicht wahr”): na szybkiej szosie, w citroenie zmiażdżonym przez ciężarówkę. **To krótkie życie, zamknięte w czterech niezwykle dekadach, przeciętych dwiema wojnami światowymi, recenzuje kilka epok: przednowoczesność, nowoczesność, czasy dyktatur i totalitaryzmów.**

Wciela Pruszyński **niezwykły ciąg przemian – wielką metamorfozę**: rodem karmazyn ukraiński – przebywa w swym zaledwie 43-letnim życiu drogę od światłego konserwatysty, być może filosemity (na pewno anty-antysemity), piłsudczyka, przez demokratycznego, uważnego reportera, walecznego i mądrego żołnierza, do dyplomaty, próbującego zabić (wbrew bliźnim i światu) rany pojałtańskie. Tyle jest w jego znakomitym piórze światła, co ciemności przybywa wokół. **Jest wytrawnym stylistą**. Nie o nim napisał Stefan Napierski poniżej cytowane słowa, lecz przytaczam je – gdyż są jak szyte na miarę autora *W czerwonej Hiszpanii* – mowa o „stylu niezmiernie prostym, wybrednym, pełnym precyzji i dezynwoltury, tak charakterystycznym dla inteligentnych arystokratów” (Stefan Napierski, *Styl życia*, w: Herminia zur Mühlen, *Koniec i początek*, przeł. Irena Tuwim, Biblioteka „Świata”, Warszawa 1931, s. 2). Z kolei Włodzimierza Odojewskiego wprawiało w zdumienie, jak „**w jednej duszy kotłowało się dwóch ludzi: doński kozak i brytyjski konserwatysta**” (Włodzimierz Odojewski, *Wątpliwe szczęście Ksawerego Pruszyńskiego* [w dziale: *Korespondencja*], „Rzeczpospolita” (dodatek) nr 233, 4-5 X 2008). Mając w samym sobie te nieprzystające postaci, jedną wziętą z miejsca urodzenia, drugą – zapewne z jezuickiego wychowania, dziwił się jednak Pruszyński podobnym dwoistościom w świecie, na przykład w jednej ze swoich najlepszych opowieści – pt. *Dwaj ludzie* – po równi humanistycznie przenikliwej i stylistycznie znakomitej, a przy tym zapisanej jako zapowiedź zbrodni, opowieści o skrajnie różnych charakterach dwóch przyjaciół, przywódców Bundu, Wiktora Altera i Henryka Ehrlicha. Próbę interpretacji tej opowieści uczynię preludium mojej wykładowej opowieści o samym Pruszyńskim, zanim zadam(y) wybitnemu polskiemu reportażyście pytania typowo reporterskie: **Kto? – Co? – Gdzie? – Jak?**

prof. UAM dr hab. KATARZYNA LISIECKA

HISTORIA INSCENIZACJI OPEROWYCH. LABORATORIUM OPEROWE I

wykład fakultatywny, 30 godzin

Inscenizacje operowe to niezwykle ciekawy styk różnych sztuk: wizualnych, muzycznych, literackich z technologią, techniką i eksperymentem (nie tylko) teatralnym. Podczas zajęć będziemy wspólnie oglądać, analizować i komentować współczesne realizacje sceniczne, zaprezentowane w najważniejszych teatrach operowych w Europie i na świecie. Przedstawienia będą stanowiły pretekst i kontekst dla wykładu na temat niezwykle bogatej, czterowiekowej historii teatru operowego oraz podstawę do podejmowania prostych zadań warsztatowych związanych z poznawaniem tej wyjątkowej fuzji sztuk.

prof. dr hab. RYSZARD GOLIANEK

HISTORIA OPERY. CZTERY WIEKI GENIALNEGO NIEPOROZUMIENIA

wykład fakultatywny, 30 godzin

Opera powstała u progu XVII wieku jako zaskakujący rezultat działań, mających na celu wskrzeszenie antycznej tragedii. Połączenie dramatu scenicznego, poezji i muzyki doprowadziło do zupełnie nowej jakości, a śpiew operowy – jako najbardziej odpowiedni środek wyrażania emocji – stał się szczególnym sposobem oddziaływania na odbiorców. Meandry losów opery, zmienność propozycji estetycznych, roli muzyki, słowa i dramatu, funkcji śpiewaków i orkiestry – wszystko to stanie się przedmiotem wykładu, podczas którego w syntetyczny sposób poznamy najważniejsze punkty historii tego gatunku scenicznego, od pierwszych włoskich eksperymentów twórców florenckich i Monteverdiego, przez sugestywność odwzorowywania afektów w operach Händla i Mozarta, do wyrafinowanych pomysłów Wagnera i Straussa oraz XX- i XXI-wiecznych dekonstrukcji tradycji operowych.

Instytut Filologii Polskiej

Konwersatoria / warsztaty fakultatywne

dr WOJCIECH HOFMAŃSKI

GRAMATYKA OPISOWA JĘZYKA POLSKIEGO (DLA CUDZOZIEMCÓW – STYPENDYSTÓW)

ćwiczenia fakultatywne, 30 godzin

Przedmiot stanowi propozycję dla studentów-obcokrajowców zainteresowanych rozwijaniem umiejętności w zakresie opisu struktur językowych współczesnego języka polskiego. Specyfika przedmiotu związana jest uwzględnieniem zróżnicowanej wiedzy i doświadczeń komunikacyjnych studentów z partnerskich ośrodków polonistycznych w świecie (a także zagranicznych studentów kierunków niepolonistycznych na UAM) oraz maksymalnego wykorzystania tych różnic w celu efektywnego przekazywania wiedzy z uwzględnieniem metody kontrastowania.

prof. UAM dr hab. DOROTA ROJSZCZAK-ROBIŃSKA

WPROWADZENIE DO LEKTURY TEKSTÓW STAROPOLSKICH

konwersatorium fakultatywne, 30 godzin

Zajęcia zaznajomią studentów z warsztatem średniowiecznego pisarza i ze specyfiką tekstu staropolskiego jako obiektu badań filologicznych (ze szczególnym uwzględnieniem wielojęzyczności i wielowarstwowości średniowiecznych tekstów, ich wieloźródłowości i wielostylowości). Ważnym elementem zajęć będzie kształcenie podstawowych umiejętności paleograficznych (czytanie rękopisów).

mgr NATALIA KAMINICZNA

MUZYCZNE TROPY W ŚWIECIE LEKTUR

konwersatorium fakultatywne, 30 godzin

Proponowane zajęcia mają na celu przybliżenie uczestnikom obecności i funkcji motywów muzycznych w literaturze polskiej i europejskiej dziewiętnastego i dwudziestego wieku. Skoncentrujemy się na tym, jak kompozycja muzyczna – ze szczególnym uwzględnieniem opery – kształtuje świat utworu, jego formę i sens. Poszukamy odpowiedzi na pytania: jak oddać muzykę w słowie, w jaki sposób kontakt ze sceną operową wpływa na konstrukcję bohatera i jego historię, oraz czym różni się adaptacja od interpretacji.

Poruszymy również zagadnienia związane z recepcją opery oraz jej społecznymi i estetycznymi kontekstami. Udział w konwersatorium nie wymaga przygotowania muzykologicznego – wystarczy otwartość, ciekawość i gotowość do wspólnego odkrywania powiązań między literaturą a sztuką dźwięku.

dr MONIKA VALKOVA MACIEJEWSKA

KULTURA ŻYWEGO SŁOWA – TEKST LITERACKI NA SCENIE

warsztat fakultatywny, 30 godzin

Zajęcia fakultatywne „Kultura żywego słowa – tekst literacki na scenie” (warsztat) stawiają sobie za cel zaadaptowanie, przygotowanie i zrealizowanie przedstawienia teatralnego na podstawie polskiego utworu prozaicznego. Skierowane są do studentek i studentów, których język polski nie jest językiem rodzimym, a którzy pragną doszkolić warsztat językowy, lepiej poznać polską literaturę i sprawdzić się na scenie teatralnej w wystąpieniu w języku polskim przed szerszą publicznością.

prof. UAM dr hab. MAGDALENA PIOTROWSKA
(NIE)PEŁNOSPRAWNOŚĆ–TEATR–PERFORMANCE
konwersatorium fakultatywne, 30 godzin

Fakultet przeznaczony jest dla osób zainteresowanych problematyką niepełnosprawności (*disability studies*). Odwołanie do różnorodnych kontekstów pozwoli analizować temat w odniesieniu do współczesnego teatru i performansu, prześledzić proces otwieranie przestrzeni publicznej i wzmożoną refleksję o reprezentacji odmienności (psycho)fizycznej w kulturze [np. *freak shows*; cielesność (nie)normatywna; wykluczenie i stygmatyzacja). Obok zagadnień teoretycznych i praktycznych, mówiących o sposobach uobecnia niepełnosprawności; miejsca i roli, obecne będą też rozważania dotyczące narzędzi, języka czy estetyki. Omówione zostaną również i inne zagadnienia (sztuka tworzona przez osoby niepełnosprawne; niepełnosprawność jako motyw działań artystycznych; aktor/widz z niepełnosprawnością; ciało jako medium estetycznego doświadczenia; choreografia inkluzywna; hiperwidoczność w teatrze; tworzenie scenografii; teatr i jego wymiar estetyczny i etyczny). Przedstawione zostaną również modelowe projekty teatralne/performatywne (m.in. Teatr 21).

mgr AGNIESZKA GÓRNA
POPKULTURA FANTASTYCZNA W TŁUMACZENIU
konwersatorium fakultatywne, 30 godzin

Fakultet dedykowany jest wszystkim zainteresowanym funkcjonowaniem szeroko pojętej fantastyki w obrębie tak zwanej popkultury oraz problematyką jej przekładu. Zajęcia są propozycją wspólnego namysłu nad różnorodnymi (i nie tak oczywistymi) zagadnieniami związanymi z tłumaczeniem zarówno fantastyki literackiej, jak i jej audiowizualnej odmiany. Zastanowimy się na przykład: Jak pojedynczy ślad kulturowy buduje uniwersum gry wideo? Jak straszy przekładana groza? I czy banshee to szyszymora?

Fakultet poświęcony jest tłumaczeniom z języka angielskiego na polski, choć mile widziane będą propozycje dodatkowych kontekstów.

dr MARCIN JAUKSZ
CINEMATOGRAPHIC DOORS TO NINETEENTH-CENTURY LITERATURE (THE REAL AND THE ROMANTIC)
konwersatorium fakultatywne, 30 godzin

The course introduces some of the most important masterpieces of the first half of the 19th century literature through their film adaptations. Selected topics will present an interesting panorama of romantic and realistic literature of the time and inspire a reflection on possible methods of translating certain plots into the language of moving pictures. A little bit of theory, a selection of excerpts from greatest literary classics and a thrilling trip into memorable moments of cinema history are all part of this seminar which along studying should bring a decent portion of intelligent entertainment.

dr hab. MARCIN KUŹMICKI
NAJSTARSZY JĘZYK SŁOWIAŃSKI
konwersatorium fakultatywne, 30 godzin

Studenci zapoznają się z pierwszym literackim językiem słowiańskim. Znajomość podstaw tego języka umożliwia rekonstrukcję prastłowiańskiego języka, który był przodkiem wszystkich obecnych języków słowiańskich. Studenci dzięki zajęciom poznają elementy historii wybranych języków słowiańskich, co umożliwi im lepiej zrozumieć wspólne dziedzictwo językowe, ale także zrozumieć mechanizmy różnicujące poszczególne słowiańskie grupy językowe. Zapoznają się również z najdawniejszymi tekstami słowiańskimi oraz alfabetami stanowiącymi dla wybranych języków słowiańskich element ich tożsamości.

dr SYLWIA KAROLAK

II WOJNA ŚWIATOWA W LITERATURZE POLSKIEJ

konwersatorium fakultatywne, 30 godzin

Spotkania poświęcimy polskiej literaturze podejmującej temat II wojny światowej, m.in. Września 1939, okupacji, powstania w getcie warszawskim, powstania warszawskiego, działalności Szarych Szeregów i Armii Krajowej, istnienia gett, obozów koncentracyjnych i zagłady. Od doświadczeń cywilnych po żołnierskie, od świadectw opartych na pamięci do tekstów, w których pojawiają się wątki postpamięciowe. Czytać będziemy poezję i prozę, a także utwory dramatyczne. Analiza tekstu literackiego wsparta zostanie lekturą opracowań. Interesować nas będzie specyfika doświadczenia wojny totalnej.

Uwagę poświęcimy zagładzie Żydów i Romów, w odniesieniu do trzech faz Zagłady (getto, obóz, ukrywanie się po „aryjskiej stronie”), jakie utrwalone zostało na kartach literatury polskiej. Przedmiotem naszych dociekań będą problemy związane z wyrażalnością/niewyrażalnością doświadczenia granicznego, stosownością, pamięcią. Mówić będziemy o traumie, żałobie i melancholii, postpamięci, jej źródłach (np. fotografie, pomniki), kulturze posttraumatycznej. Głównym zadaniem konwersatorium będzie pogłębienie wiedzy o II wojnie światowej i specyfice jej literackich przedstawień.

Instytut Filologii Klasycznej

Konwersatoria fakultatywne

prof. dr ROBERT ALEKSANDER MARYKS

THE ENCOUNTERS BETWEEN EAST AND WEST IN EAST ASIA IN THE EARLY MODERN ERA

konwersatorium fakultatywne, 30 godzin

This course offers an in-depth examination of the cultural, religious, and intellectual exchanges that took place between European Jesuits and East Asian societies, with a specific focus on China, Japan, and Korea from 1540 to 1773. Students will critically analyze the Jesuit strategies of accommodation and adaptation, examining key figures such as Alessandro Valignano and Matteo Ricci, and their impact on local cultures through the lens of scientific knowledge, cartography, and theological debate. Through the examination of primary sources—including letters and theological treatises—students will assess the complexities of these early modern encounters, evaluate historiographical interpretations, and understand the broader implications for globalization and interfaith dialogue in the present day. The course combines lectures, workshops, and discussions, culminating in research essays and presentations that develop students' skills in critical thinking and cultural analysis.

prof. dr hab. EWA SKWARA

MIŁOŚĆ W ANTYKU

konwersatorium fakultatywne, 30 godzin

Kurs zaplanowano jako wprowadzenie do antyku, a także do szeroko pojętej kultury europejskiej. Demonstrowanie licznych powiązań antyku z literaturą nowożytną, malarstwem, muzyką, a nawet z kulturą popularną ma na celu podkreślić niesłabnącą siłę starożytności.

Punktem wyjścia dla każdych zajęć jest jedna z historii miłosnych opisana w literaturze greckiej i/lub rzymskiej: np. Parys & Helena, Odyseusz & Penelopa, Amor & Psyche, Wenus & Adonis.

Dopełnieniem tego katalogu kochanków są zajęcia poświęcone w całości autorom poruszającym tematykę miłosną: Safona, Anakreont, Rzymska komedia (romantyczna), Katullus, Owidiusz.

W ten sposób kurs obejmuje najbardziej znaczących autorów antyku, a także jest okazją do zaprezentowania geograficznej rozległości starożytnego świata: od Kartaginy przez Kolchidę aż po Babilon.

Realizowane podczas kursu tematy pozwalają na przywołanie najważniejszych dzieł powstałych z tych inspiracji (*Pyram & Tyzbe: A Midsummer Night's Dream & Romeo and Juliet* by Shakespeare; *Narcyz: The Picture of Dorian Gray* by Wilde; *Pygmalion: The Winter's Tale* by Shakespeare, *Pinocchio*, *Coppelia*, *Pygmalion* by George Bernard Shaw / *My Fair Lady* 1964). Dopełnieniem kursu jest prezentacja malarstwa mitologicznego.

mgr MARC-THILO GLOWACKI

HELIOS AND SOLAR WORSHIP IN HELLENIC AND ROMAN CULTURE

konwersatorium fakultatywne, 30 godzin

The course explores the role of Helios and other solar deities, as well as their presence in Greek and Roman literature and Culture. Solar worship has been a particular form in Greek religion. While many of its early testimonies did not survive in the early ages of Hellenic Culture, its role peaked during the Imperial period. The growing role of the sun coincided with the evolution of Greek philosophy and cultural exchanges between the Greeks and foreign cultures, resulting in a vibrant web of various exchanges. During the course, we will read and analyse surviving religious, philosophical, and secular texts from the Greek and Roman context, trying to establish how the ancients perceived the sun.

prof. UAM dr hab. WALDEMAR SZCZERBIŃSKI

PROBLEMY TOŻSAMOŚCI ŻYDOWSKIEJ WE WSPÓŁCZESNYM ŚWIECIE

konwersatorium fakultatywne, 30 godzin

Celem zajęć jest omówienie problemów tożsamości żydowskiej we współczesnym świecie. Treści ogólne dotyczą koncepcji tożsamości, rodzajów tożsamości, zjawiska alienacji i akceptacji oraz historycznych uwarunkowań kształtowania się tożsamości. Szczegółowo zostaną omówione zagadnienia związane z fenomenem tożsamości żydowskiej: kryteria tożsamości żydowskiej, żydowska tożsamość jednostkowa a społeczna, żydowska tożsamość religijna a świecka, wpływ emancypacji i asymilacji na tożsamość żydowską, Izrael i diaspora jako punkty odniesienia i samo-rozumienia jednostki i grupy. Wykład przewiduje też analizę sytuacji współczesnych Żydów w poszczególnych krajach, ze szczególnym uwzględnieniem Izraela i Polski.

mgr MARIUSZ JASKUŁA

SPRAWCZOŚĆ *DZIADÓW*. PROBLEMY ESTETYKI POLITYCZNEJ

konwersatorium fakultatywne, 30 godzin

Zajęcia mają za zadanie wspólną lekturę historii kulturowej/intelektualnej *Dziadów* pod kątem uwydatnienia ich sprawczej roli w historii i współczesności, z podkreśleniem ich uwikłania w konteksty polityczne, rewolucyjne i emancypacyjne. Punktem wyjścia będzie próba uchwycenia nie tego, czym *Dziady* „są” (jako utwór Mickiewicza), ale co „robią” jako twór kulturowy, kiedyś i dzisiaj (a także co robić mogą). Jednym z kluczowych wyzwań zajęć będzie zastanowienie się nad tym, czy materia tekstu utworu determinuje materialność jego działań. Całość zajęć stanowić będzie próbę analizy porównawczej wybranych form obecności *Dziadów* w kulturze: klasycznych i najnowszych, tekstowych i pozatekstowych, fachowych i nefachowych. Zamierzonym rezultatem ma być zarysowanie modelu funkcjonowania *Dziadów* jako dynamicznej instytucji kultury. Wnikliwa znajomość *Dziadów* Adama Mickiewicza nie jest wymagana do uczestnictwa w zajęciach. Faktyczny wybór tematów do analizy i dyskusji na zajęciach zależy będzie do woli grupy.

prof. UAM dr hab. WALDEMAR SZCZERBIŃSKI

JUDEO-CHRZEŚCIJAŃSKIE KORZENIE EUROPY

konwersatorium fakultatywne, 30 godzin

Celem zajęć jest ukazanie korzeni kultury europejskiej, której filarem, obok greckiej filozofii i prawa rzymskiego, jest judeochrześcijańska religia. Treści ogólne dotyczą historii obu religii, głównych idei religijnych, rozejścia się Synagogi i Kościoła, wpływu judaizmu i chrześcijaństwa na tożsamość Europy. Szczegółowo zostaną omówione zagadnienia związane obecnością Żydów wśród innych narodów, zjawisko antysemityzmu, problemy religijne w Europie, konieczność dialogu oraz ekumenizmu jako podstawy do budowania i zachowania jedności i pokoju. Wykład przewiduje też analizę kryzysu judaizmu i chrześcijaństwa we współczesnej Europie.

dr CEZARY DOBAK

GRECKIE NARRACJE I ICH KONTEKSTY

konwersatorium fakultatywne, 30 godzin

Literatura starogrecka i „bizantyńska” jest fundamentalnie różna od nowożytnej i współczesnej; choć w dużej mierze ponadczasowa, powstawała z myślą o odbiorcy z określonej epoki historycznej, o konkretnej wrażliwości i upodobaniach – co w większości przypadków czyni ją współcześnie nie do końca czytelną, a do tego często też nieprzyjemną w odbiorze. Celem niniejszych zajęć jest podjęcie próby zmierzenia się z – często nieuświadomionymi – wyzwaniami, jakie przed nam stawia. Droga ku temu będzie dwojaka. Po pierwsze, zajmiemy się greckimi systemami narracyjnymi w całej ich specyfice, obejmującej m.in. aspekty performatywne czy grę intertekstualną. Po drugie, postaramy się przeczytać teksty w kontekstach, w których powstawały, i które następnie współkształtowały, podejmując podróż ku wybranym zagadnieniom historycznym, antropologicznym, ikonograficznym, środowiskowym czy architektonicznym.

prof. dr hab. MATEUSZ STRÓŻYŃSKI

INTRODUCTION TO CHRISTIAN PLATONISM

wykład fakultatywny, 30 godzin

The lecture is an introduction to Christian Platonism, which is the foundation for European philosophical, theological, but also cultural tradition. The lecture will be structured on the basis of the Prologue to the Gospel of John (1:1-14) and will cover fundamental questions of philosophy: the existence of the First Principle and its nature, the spiritual and the material dimension of reality, polytheism and monotheism, difference between philosophy and religion, theory of knowledge, the nature of man, eternity and time, return of all things to the First Principle. The lecture requires basic knowledge of European history from antiquity and basic knowledge of the Bible and Christianity.

mgr JAKUB HANDSZU

PSYCHOLOGIA ANALITYCZNA CARLA GUSTAVA JUNGA I JEJ WPŁYW KULTUROWY

konwersatorium fakultatywne, 30 godzin

Celem przedmiotu jest przybliżenie postaci Carla Junga i jego psychologii analitycznej oraz jej wpływu kulturowego. Pokazanie jak Carl Jung kształtował psychologię analitycznej, dotykając nie tylko sfery indywidualnej psychologii i psychoterapii, ale także wchodząc w twórczy dialog z różnymi dyscyplinami, takimi jak badania religioznawcze, fizyka kwantowa, teologia, filozofia, filologia, jak również z wieloma formami artystycznej ekspresji. Zostaną pokazane te rozmaite aspekty, tym samym przybliżając podstawowe idee psychologii Junga.

prof. UAM dr hab. MONIKA MIAZEK-MĘCZYŃSKA

VULCANUS I WULKANY – POŁUDNIOWA ITALIA W CIENIU WEZUWIUSZA I ETNY

konwersatorium fakultatywne, 30 godzin

(zajęcia dla II i III roku)

Zajęcia mają na celu wspólne, w konwencji warsztatowej, zgromadzenie informacji o regionie południowej Italii i Sycylii w szerokim aspekcie kulturowym – od antyku po współczesność. Jako punkty odniesienia potraktowane zostaną dwa wulkany, których są niezaprzeczalnym symbolem tego regionu, czyli Wezuwiusz i Etna. Wspólnie poznamy mity i wybrane teksty literatury łacińskiej związanych z regionem południowej Italii oraz Sycylii; zgromadzimy informacje o historii i współczesności regionu oraz o atrakcjach turystycznych związanych z jego antyczną przeszłością. Finalnie opracowane zostaną projekty grupowe, przedstawiające w określony, wybrany przez Studentów w porozumieniu z prowadzącą sposób (np. mini przewodnik; wystawa; strona internetowa; aplikacja; prezentacja interaktywna) „biografię” wybranego wulkanu – Wezuwiusza lub Etny – w kontekstach historycznym, geograficznym i kulturowym, w oparciu o wiedzę pozyskaną podczas zajęć oraz w wyniku własnych badań.

Instytut Filmu, Mediów i Sztuk Audiowizualnych

Konwersatoria fakultatywne

prof. dr hab. GRZEGORZ ZIÓŁKOWSKI

STAGE AND SCREEN: PERFORMANCE AND FILM INTERRELATED

konwersatorium fakultatywne, 30 godzin

The course aims to teach how to:

- a. problematise performance-screen relationship;
- b. employ practice-as-research approach in the work at the intersection of stage and screen, including practical acting work with the play;
- c. carry out in-depth explorations into the intersections between contemporary drama, theatre, performance and – on the other hand – film and video;
- d. investigate selected cases, critically assess materials related to them, and share findings within the framework of a group presentation.

Instytut Filologii Słowiańskiej

Konwersatoria fakultatywne

prof. UAM dr hab. WOJCIECH JÓŹWIAK

SUBIEKTYWNA HISTORIA KINA BUŁGARSKIEGO

konwersatorium fakultatywne, 30 godzin

Zajęcia mają na celu zapoznanie studentów z historią bułgarskiej kinematografii od końca lat pięćdziesiątych XX wieku aż po obrazy stworzone współcześnie. Prezentowane podczas zajęć filmy pozwalają ukazać najważniejsze momenty w rozwoju kina bułgarskiego, charakterystyczne zjawiska i motywy, podkreślające specyfikę kulturowo-polityczną regionu, a także ilustrujące związki kina bułgarskiego z filmem europejskim i światowym.

dr TATIANA GANENKOVA

WSTĘP DO SOCJOLINGWISTYKI

konwersatorium fakultatywne, 30 godzin

Zajęcia te przybliżą studentom problematykę badań socjolingwistyki, podstawowe pojęcia dyscypliny oraz jej historię i kierunki rozwoju. Studenci dowiedzą się, w jaki sposób tzw. zewnątrzjęzykowe czynniki (np. społeczne, kulturowe, geograficzne) wpływają na zróżnicowanie językowe oraz jakie aktywności mogą być podejmowane w ramach polityki językowej. Szczególna uwaga poświęcona jest metodologii badań socjolingwistycznych, na którą składają się sposoby gromadzenia danych językowych oraz zasady ich analizy.